

(i) Printed Pages : 7

Roll No.

(ii) Questions : 9

Sub. Code :

0	1	2	3
---	---	---	---

Exam. Code :

0	0	0	2
---	---	---	---

B.A./B.Sc. (General) 2nd Semester
(2042)

GEOGRAPHY (In all Mediums)

Paper : III Physical Geography-II (Climatology & Oceanography)

Time Allowed : Three Hours]

[Maximum Marks : 60

Note :—Attempt **FIVE** questions in all, including Question No. **I** which is compulsory and selecting **ONE** question from each unit.

I. Attempt any ten in about 25 words each :—

- (i) Define climatology
- (ii) Ferrel's law
- (iii) Isotherms
- (iv) Relative humidity
- (v) Normal lapse rate
- (vi) Trade winds
- (vii) Dew point
- (viii) Anti-cyclone

- (ix) Cumulus clouds
- (x) Continental shelf
- (xi) Mid Atlantic ridge
- (xii) Zoo Planktons
- (xiii) Oozes
- (xiv) Spring tide
- (xv) Greenhouse gases.

10×2

UNIT—I

- II. Define Atmosphere. Discuss composition and structure of Atmosphere in detail. 2+8
- III. Write a Geographical essay on heat balance. Explain with the help of a diagram. 10

UNIT—II

- IV. Discuss the planetary wind system of the earth. What is effect of air pressure belts on winds ? 10
- V. Write short notes on any two :—
 - (a) Conventional Rainfall
 - (b) Characteristics of Tropical Cyclone
 - (c) Consequences of Global Warming and measures of control.

5+5

UNIT—III

VI. Discuss in detail the topography of ocean floor. 10

VII. Write notes on the following :—

(a) Temperature of ocean water

(b) Salinity of ocean water. 5+5

UNIT—IV

VIII. Describe the currents of North Pacific ocean and their effects on adjoining areas. 10

IX. Write notes on any **two** of the following :—

(a) Uses of oceans to man

(b) Pelagic deposits

(c) Types of marine life. 5+5

(हिन्दी माध्यम)

नोट :— सभी में से पांच प्रश्न करें, साथ ही प्रश्न न. I अनिवार्य है।
प्रत्येक यूनिट में से एक प्रश्न करें।

I. कोई दस प्रश्न लगभग **25** शब्दों में लिखिए :

(i) जलवायु विज्ञान को परिभाषित करें

(ii) फेरल का नियम

(iii) समतापी

(iv) सापेक्ष आर्द्रता

- (v) सामान्य स्खलन दर
- (vi) मौसमी वायु
- (vii) ओस बिंदु
- (viii) प्रतिचक्रवात
- (ix) कपासी मेघ
- (x) महाद्वीपीय पट्टी
- (xi) मध्य अटलांटिक पर्वतमाला
- (xii) चिड़ियाघर प्लवी जीव समूह
- (xiii) दलदल
- (xiv) वसंत की लहर
- (xv) हरितगृह गैसों।

10×2

यूनिट-I

- II. वायुमंडल को परिभाषित करें। वायुमंडल की संरचना और ढांचे की विस्तार से चर्चा कीजिए। 2+8
- III. ऊष्मा संतुलन पर एक भौगोलिक निबंध लिखिए। चित्र की सहायता से समझाइए। 10

यूनिट-II

- IV. पृथ्वी के ग्रहीय पवन तंत्र की विवेचना कीजिए। हवाओं पर वायुदाब पेटियों का क्या प्रभाव पड़ता है ? 10
- V. किन्हीं दो पर लघु नोट लिखिए :
 - (क) अप्राकृतिक वर्षा
 - (ख) उष्णकटिबंधीय चक्रवात की विशेषताएं
 - (ग) ग्लोबल वार्मिंग के परिणाम और नियंत्रण के उपाय। 5+5

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਸਮੁਦਰਤਲ ਦੀ ਸਥਲਾਕ੍ਰਿਤੀ ਦੀ ਵਿਸ਼ਤਾਰ ਤੋਂ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀਯੋ। 10

VII. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਪਰ ਨੋਟ ਲਿਖਿਯੋ :

(ਕ) ਸਮੁਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ

(ਖ) ਸਮੁਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਲਵਣਤਾ।

5+5

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਉਤਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਮੁਦਰ ਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰੋ ਅਤੇ ਆਸਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਦੱਸੋ। 10

IX. ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਤੋਂ ਦੋ ਨੋਟ ਲਿਖਿਯੋ :

(ਕ) ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਲਈ ਮਹਾਸਾਗਰਾਂ ਦਾ ਉਪਯੋਗ

(ਖ) ਸਾਗਰੀਯ ਜੰਗ

(ਗ) ਸਮੁਦਰੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ।

5+5

(ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ)

ਨੋਟ :— ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪੰਜ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ, ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰ. I ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਯੂਨਿਟ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ।

I. ਕੋਈ ਦਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲਗਭਗ 25 ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ :

(i) ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਗਿਆਨ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰੋ

(ii) ਫੇਰੇਲ ਦਾ ਨਿਯਮ

(iii) ਸਮਤਾਪੀ

(iv) ਸਾਪੇਖਿਕ ਨਮੀ

(v) ਸਧਾਰਣ ਲੈਪਸ ਦਰ

- (vi) ਮੌਸਮੀ ਹਵਾਵਾਂ
- (vii) ਤਰੇਲ ਬਿੰਦੂ
- (viii) ਪ੍ਰਤੀਚੱਕਰਵਾਤ
- (ix) ਮੇਘਪੁੰਜ ਬੱਦਲ
- (x) ਮਹਾਂਦੀਪੀ ਸ਼ੈਲਫ
- (xi) ਮੱਧ ਅਟਲਾਂਟਿਕ ਰਿਜ
- (xii) ਚਿੜੀਆਘਰ ਦੇ ਪਲੈਂਕਟਨ
- (xiii) ਦਲਦਲ (Ooze)
- (xiv) ਬਸੰਤ ਦੀ ਲਹਿਰ
- (xv) ਗ੍ਰੀਨਹਾਊਸ ਗੈਸਾਂ।

10×2

ਯੂਨਿਟ-I

II. ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦਿਓ। ਵਾਯੂਮੰਡਲ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਬਣਤਰ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ।

2+8

III. ਤਾਪ ਸੰਤੁਲਨ 'ਤੇ ਇੱਕ ਭੂਗੋਲਿਕ ਲੇਖ ਲਿਖੋ। ਚਿੱਤਰ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਮਝਾਓ।

10

ਯੂਨਿਟ-II

IV. ਧਰਤੀ ਦੀ ਗ੍ਰਹਿ ਹਵਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। ਹਵਾ 'ਤੇ ਏਅਰ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ ਬੈਲਟ ਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?

10

V. ਕਿਸੇ ਦੋ 'ਤੇ ਸੰਖੇਪ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਪ੍ਰੰਪਰਾਗਤ ਵਰਖਾ

(ਅ) ਖੰਡੀ ਚੱਕਰਵਾਤ ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

(ੲ) ਗਲੋਬਲ ਵਾਰਮਿੰਗ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਉਪਾਅ।

5+5

ਯੂਨਿਟ-III

VI. ਸਮੁੰਦਰੀ ਤਲ ਦੀ ਟੋਪੋਗ੍ਰਾਫੀ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਚਰਚਾ ਕਰੋ। 10

VII. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ

(ਅ) ਸਮੁੰਦਰੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਖਾਰਾਪਣ।

5+5

ਯੂਨਿਟ-IV

VIII. ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਰੋ।

10

IX. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੋ 'ਤੇ ਨੋਟ ਲਿਖੋ :

(ੳ) ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ

(ਅ) ਪੈਲਾਜਿਕ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ

(ੲ) ਸਮੁੰਦਰੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ।

5+5